

Čerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 31. števil. „Slov. Gospodarja“.

1880.

29. julija.

25.

Sad „kulturne borbe“.

Ko je železni Bismark pobil Francoze in pruskega kralja proglasil za nemškega cesarja, pričel je „kulturno borbo in preganja uže več let katoličane tako, da je v dušnem pastirstvu na Pruskem 1100 služeb izpraznjenih. Vendar se pa ta vlada ne sramuje trditi, da vse pomanjkanje duhovnov nima nebenega vpliva na ljudsko nravo t. j. pošteno življenje. Da je ta trditev gola laž, razkazuje in spričuje berlinski sodnijski časnik s številkami. Ta vladni časnik dokazuje, da je bilo četrto leto kulturne borbe, to je l. 1877, na Pruskem 2340 samorcev; sodnijskih preiskav je bilo v tistem letu 834.000, t. j. 200.000 več kot v prejšnjih letih. Kaznovanih je bilo: 890 oseb zavolj krive prisege, 1969 zavolj hudodelstev zoper nravo, 9000 zavolj razžaljenja časti, 13.000 zaradi kaljenja očitnega miru, 15.000 zavolj telesnega poškodovanja, 47 zavolj tatvine, 885 zavolj umora in uboja, 3000 zavolj goljufije, 1022 zavolj ponareje pisem itd.; vse to v enem letu v državi kulturne borbe! Številke govore glasnejše kakor zamo-rejo besede govoriti.

Na Pruskem znaša množitev hudodelstev v zadnjih 5 letih 40%, in v glavnem mestu Berlinu so se številke podvojile. — L. 1873. je bilo na Pruskem 652.000 obsojenih; leta 1878 pa uže 868.000! Jetnišnica v Bohumu je imela l. 1872. 356 jetnikov, l. 1878. pa 2140. Od porotne sodnije kaznovana hudodelstva so se od l. 1871 pomnožila za 100%, hudodelstva zoper nравnost pa za 294%. — Posebno se pa razodeva kulturna borba v pešanji vere, in obdivjanji ljudstva. V Berlinu tako rekoč ni več sledi bogaboječnosti; brezverstvo je povsod na dnevnem redu. Izmed 100 zakonov jih je le 31 cerkveno blagoslovljenih in izmed 100 otrok le 42 krščenih!

Še bolj očitno se kaže društveno spridenje pri sklepanji zakonov. V protestanskem Berlinu ni nič redkega, da se kdo zaporedoma poroči s tremi, štirimi baburami in se potem zopet od njih da ločiti brez drugega vzroka, kakor da se z njimi ne more porazumevati. — Tako zabrede ljudstvo, pri katerem zaradi liberalstva gine vera! Liberaluhi psujejo papeža in duhovne s „črno gardo“, in njegove vladarje s „črnim gospodarstvom“; toda poznamnjane številke so grozne črne pike, po katerih se smé prusko vladanje po vsi pravici imenovati „črno gospodarstvo“. Današnje brezverske šole pod liberalnimi učitelji povsod delajo ne le črnih pik, ampak strahotno črne oblake živinskih ostudnost in

hudobij, zlasti pri šolski mladini in velikrat še pri smerkovih pobalinih! Zgledov ni treba hoditi iskat na Prusko, zadosti jih naznanjajo domači časniki, sodnijske preiskave.

Razodeta vera.

I. Znamo, da kot nedvomljivo resnico moramo sprejeti vse, kar je Bog razodel. — Kaj se pa pravi „razodeti“? Ako ti na Gospodov dan svojemu prijatelju porečeš: „Danes je nedelja“, si li mu kaj razodel? Ne; ker je prijatelj to znal tudi brez tebe. Ali: Solnčni žarki te zjutraj še v postelji zasačijo, ti se prebudiš in na mizi zagledaš skledo z rutico pokrito ali odeto. Ne veš, kaj je v posodi. Radovednost te z ležišča spravi naravnost do mize, kjer rutico odgrneš, skledo odkriješ ali razodeneš. Pri tem ravnanji spoznal si, da je v skledi še nekoliko strjene prosene kaše, ki je sinoči preostala delavcem, a tega nisi vedel. — Kdaj toraj komu nekaj razodenem? Ako bližniku pokažem ali povem kaj takega, česar prvlje ni videl ali vedel; ako mu kaj skritega, skrivnega naznanim, t. j. storim, da on zve. Kaj tedaj se pravi to, da nam je Bog nekaj „razodel“? S tem hočemo omeniti, da nam je Bog povedal reči, naznanil resnice, o kojih prvlje nismo nič vedeli. Bog nam se razodeva na različne načine, n. pr. vže s tem, ker je svet tako lepo vredil, dal nam je na znanje, kako imeniten, mogočen, moder, dobronljiv da je. To imenujemo naravsko razodetje. Ker pa tako spoznavanje človeku ne zadostuje za vzveličanje, zatoraj o tem ne razpravlja katekizem. Bog nam se razodeva še drugače, namreč na posebni nadnaravni način, kar je veliko večje važnosti od naravskega razodevanja. On nam namreč sam razodeva svojo voljo. To imenujemo nadnaravsko razodetje; toto moramo verovati.

Je li se pa Bog resnično razodeval? je mar res govoril z ljudmi? To je vprašanje, ki odloči vse. Na to nam odgovarja pamet in zgodovina z razgovetnim: Da! Bog nas je vstvaril — pravi katekizem, — da bi njega spoznali, njemu služili ter se večno vzveličali. Kdor se ni skregal še s svojo pametjo, moral bo priznati nemogočnost, da bi Bog posameznemu človeku izročil nalogo, naj si ta sam išče pot in pripomočke za dosego svojega namena. Tukaj je treba marsičesa. Pred vsem mora človek znati, da je Bog največje blago, večna resnica; mora poznavati svojo zvezo s Stvarnikom; mora vedeti, kaj Bog storiti zapoveda ali

prepoveda. Pri raznih opravilih človek potrebuje zanesljivega voditelja, kateri nas more in hoče podpirati. Skratka: Da bode človek zamogel doseči svoj blaženi namen, to mu je potrebno vedeti raznovrstnih resnic in poznavati veliko pripomočkov. Vsega pa človek s svojim umom pretuhtati in najti ne more; veliko resnic in pripomočkov mu je skritih. Bog sam moral je toraj človeku napraviti dotični načrt, moral je naznaniti ali razodeti svojo voljo, da se ravnamo po njej. Le po tem potu zamoremo Boga prav spoznati, njemu vredno služiti a sebe vzveličati.

Bog človeka ni pustil na cedilu. On, „ki je nekdanj velikokrat in različnim načinom očakom govoril po prerokih, govori tudi nam sedaj po Sinu, katerega je postavil naslednika vsemu“ (Hebr. 1, 1. s.) 1. Prvi človek bil je tudi prvi, ki mu je Bog naznanil ali razodel svojo voljo. Ko je vstvaril Adama, očeta človeškemu rodu, namestil ga je v raji. V tem prelepu vrtu razodel mu je svojo voljo, naznanivši, kar on kot Bog hoče, da človek kot stvar stori ali opusti. Vstvarnik je človeku izročil vrt, „da ga obdeluje in varuje. A zažuga mu rekoč: Uživaj slobodno (sad) od vsakega drevesa v vrtu; ali z drevesa od znanja dobrega in hudega, z njega ne jej; ako namreč od tega okusiš, bodeš umrl“ (Gen. 2, 15.). S tem je Adamu razodel Bog svojo voljo: zapovedal mu je obdelovati vrt, a prepovedal pasti lenobo; dovolil mu je uživati sad od vsakega drevesa, le jedno je izvzel, človeku naložil je post. Sedaj je Adam spoznal božjo voljo. Zvedel je ob enem plačilo za prelom božje zapovedi: ne bode li ravnal vsled naredbe božje, to ga čaka dvojna smrt, časna in večna. 2. Toda, nesrečni oče dal se je zapeljati po kači s pomočjo žene. Veroval je rajši lažnjivim besedam satanovim, kakor pa resnici božji. Bog je za prelom obljubil človeku smrt, a zvitja kača obeta božje veličastvo. Človek ravnal je zoper voljo, ki mu jo je razodel Bog. Za to mu gospod naznani drugo besedo, — besedo, kakor jo je bil zaslužil. Rekel je Evi, da je odslej njegova volja, da bo imela prestat silo nadlog ter da bode pod oblastjo svojega moža. Adamu je naznanil, da je zemlja izgubila prvotni blagoslov, da je od sedaj ne bode obdeloval brez velikega truda kakor doslej, da mu bode brez težavnega obdelovanja rodila le trnje in oset, da bo si toraj moral kruh služiti „v potu svojega obraza“, to pa vse dotlje, dokler se ne povrne v zemljo, iz koje je vzet, da bo ga smrt spremenila v prah in pepel. To je bila nova beseda, s katero je človeku Bog razodel svojo voljo. Ob enem sta prva grešnika zvedela o sovraštvu med ženo in kačo ter kako bode toto nasprotje končalo. Po tem je pravični Gospod obojico iz rajskega vrta pregnal v otožni svet. (Gen. 3, 4—23.) 3. Sedaj je Adam bil med svetom; začel je Bogu služiti tako, kakor mu je bilo naznanjeno. Kako mu je žalost parala nevhvaležno srce, tega človeško pero popisati ne more, ker tolike nesreče

ni še občutil nikdo; tolike sreče ni zapravila živa duša. Prva človeka sta v svojo nesrečo učila se, da moramo Bogu verovati, njegovo voljo spolnovati, moliti ga kot svojega vstvarnika ter mu služiti kot njegova stvar. Vendar v rane skelečnega srca razliva se hladilno olje sladke tolažbe; sicer strogi in pravični pa vendar tudi brezkonečno vsmiljeni in dobrotljivi Bog človeka ne zapusti. Prvo, kar je zunaj raja Bog razodel Adamu, bilo je — mislijo sveti očetje — včlovečenje Sina božjega, prihodnji Mesija, ki bo človeštvo, z Adamovim grehom omadežano in pogubljeno, zopet pomiril z Bogom, rešil, vzveličal. To je bila prva verska skrivnost, ki jo je Bog razodel v razsodbi zoper hudobo duha, ki jo je dal Adamu gledati v podobi, ki jo je veroval Adam ter svojim potomkom, s kojimi je živel, verovati zapovedal. Res, ta obljuba je še temna in slabo določena, vendar je prvi žarek v gluhej noči. Kakor se cvetlica obrača proti solncu, tako se je človeški rod s tolažljivim upanjem oziral na brlečo lučico bodoče rešitve. 4. Kaj neki je Bog še več razodel Adamu, Abel, Setu in ostalim očakom prvih stoletij, to nam je neznano, ker nam sv. pismo o tem nič ne poroča. Le toliko nam pove, da sta vže dva sina Adamova Bogu, svojemu Gospodu, očitno darovala ter s tem svojega Boga in najvišjega Gospoda častila in molila. (Gen. 4, 4.) Brez dvombe sta storila to vsled razodetja božjega, ker sv. Pavel (Hebr. 11, 4.) piše, da je Abel svojo daritvo opravljal „v veri“, t. j. k temu gnala ga je vera, besede iz vestij božjih, ki jih je imel za resnico. 5. Za tem je bil Enos, vnuk Adamov, tretji oče, ki je „začel klicati ime Gospodovo“, pravi sv. pismo (Gen. 4, 26), t. j. Enos pričel je razodeto besedo božjo o prihodnjem Mesiji in rešitvi človeštva ljudem oznanovati, ljudi zbirati k očitnej službi božji ter Boga javno in skupno o določenih časih moliti, hvaliti, častiti, to pa z daritvami in drugimi pobožnimi šegami. Od tega časa toraj, t. j. od četrtega stoletja po vstvarjenji Adama, začeli so razodeto voljo božjo očitno pridigati in Boga očitno moliti. Verovali so besedi božji, verovali so in upali, da bo nastopil trenotek, ko bo ubogo človeštvo rešeno peklenskega jarma. A v tej veri, v totem upanju, v tem bogoslužji, s tem oznanovanjem razodete volje božje živeli so prvi očaki na svetu ter so svoje učili verovati, Boga spoznavati, njega moliti in njemu služiti, — spolnovati namen človeku odločen. Pri dolgem življenji je lahko oče učil svojih vnukov vnuke, n. pr. Adam dosegel je lepo starost 930 let. 6. To je trajalo kakih 1500 let. No, kakor so se tekom časa ljudje množili, tako so vse več in več odpadali od vere, zanemarjali molitvo, pojemale je pokorščina do Boga, pešala je čednost in strah pred Bogom. Ljudje so se grozovito popačili, misli njihove bile so hudobne, zato jih je Bog z vsemi ostalimi stvarmi pokončal s splošnim potopom. Samo Noe, deseti oče, ostal je zvest božji volji,

bil je sè svojo družino pravičen pred licem božjim. Totemu je Bog razodel svojo voljo; zapovedal je namreč stesati barko, poleg tega pa ljudem oznanovati pokoro. (Gen. 6, 1. ss.)

(Konec prihodnjič.)

Albert Nagy,

župnik in dekan v Cirkovicah, † 13. januarja 1880.

II. Iz Podgorske za njihovo rahlo zdravje pretežavne fare prosijo v Doberno, kder so nastopili 21. julija 1847. Toda slabo zdravje njim tudi tu ostati ni dovolilo. Neko nedeljo, ko so morali dvakrat pridgovati, začeli so kri bljuvati. Težko je za skrbnega in gorečega dušnega pastirja ločiti se od duhovskih opravil. Nagy-ju je bilo to tem britkejšo, ker so bili s celo dušo vdani duhovskemu stanu. Videli so, da so dolžnosti velike, odgovornost težka. Dub jim je bil voljen, a telo slabo. Morali so duhovska opravila na stran pustiti in se v pokoj podati. Njihov sosed in prijatelj v Frankolovem jih v farovž sprejme. Tu so pomagali, ko so nekoliko okrevali, pri duhovskih opravilih, kolikor so jim slabe njihove moči pripuščale. Kakor hitro pa so nekoliko k zdravju prišli, so želeli težko breme duhovske službe zopet na svoje rame vzeti. Na njihovo prošnjo jim je bila podeljena dekanijška fara v Cirkovicah na Dravskem polju 1. junija 1861, kjer so 1. junija 1865 za dekana povzdigneni bili. Tu so z velikim blagoslovom delali do leta 1874. Takrat na svečnico jih na prižnici zadene mrtvoud, ter njihovemu apostolskemu delovanju konec naredi. Morali so, čeravno s težkim srcem, svojo ljubo faro zapustiti. Pa kam se naj podajo? Kje naj na rešilno smrt čakajo? Premoženja niso imeli. V tej sili je pomagalo blago sree visoke časti vrednega č. kanonika M. Glaser-ja, župnika pri sv. Petru. „Naj pa grejo g. Nagy k meni; sree in duri so njim pri meni odprte, da božji blagoslov pri bramu ostane“. Tako so prišli častitljivi bolenik v gostoljubni farovž sv. Petra, in so tu ostali 6 let, dokler niso po dolgotrajnej s čudovitim potrpljenjem prestopili bolezn 13. januarja t. l. v 70. letu svoje starosti se v boljši svet preselili.

V Cirkovicah so z vsemi silami delali za svoje ovčice; kakor da bi bili čutili bližnji konec svojega delovanja. Niso mirovali, kjer je šlo za blagor svojih ovčic. Kot zveden in ljubeznjiv prijatelj otrok so se radi k otrokom ponižali, da bi nje do prave krščanske omike povzdignoli; kršč. življenje, in zlasti cerkveno petje so pridno med njimi širili. Bili so izgleden pridigar, neotrudljiv spovednik. V spovednici zgubljene ovčice k Bogu peljati, jim je bilo srčno veselje. Niso samo ob nedeljah in praznikih spovedovali, temuž tudi ob delavnikih; ne samo kratek čas, temuž mnogokrat dopoldne in še dolže, dokler niso zadnje duše potolažili. Če so jim to veliko skrb njihovi prijatelji odsvetovali, češ, da je to za njihovo slabostno telo

pretežko in nevarno, so odgovorili: „Dokler morem, bom delal, — potem bom pa počival“. Ne da se tajiti, da je to njihovo neumorno delovanje bilo uzrok njihove težavne poznejše bolezni.

Že pred so si pri nekej vožnji, ko so se k boleniku peljali, levo nogo zlomili. Za mladih nog so vže bili nekoliko grbasti. Zavoljo tega in vsled velikih trudov in straha in mnovega sedenja je na stare dni njihovo truplo bilo tako skrčeno, da se je glava čisto na prsi nagnila in da niso mogli ravno stati. Vsled mrtvouda, je bila desna stran, noga in roka popolnoma mrtva. Niso mogli sami jesti, ne si pomagati. Zaduja leta jim je spanje zginolo in cele dolge noči, ko si drugi odpočinejo, so oni nosili britko težo bolezni. In to je trajalo celih 6 let. Pa vendar nisi slišal iz njihovih ust pritoževanja. Če so si kedaj zdravja želeli, je bil le uzrok, da bi radi sv. mešo služili, spovedovali in besedo božjo oznanovali. Vso moč in tolažbo v bolezni so iskali pri Bogu v molitvi. Kedar jih je kdo obiskal, najšel jih je, da so imeli v rokah duhovske molitvene knjige ali roženkranc. Radi so na zadnje dni brali sv. katekizem in druge pobožne bukve. Če si jih vprašal, kaj delajo, so odgovorili: „molim in trpim, ker druga za nebesa storiti ne morem“. Veliko zaupanje so vsikdar imeli na preblazeno D. Marijo. Ko še so bili v Cirkovicah, nastal je tam velik ogenj, ki je vkončal tudi jim bleve in gospodarsko poslopje. Ker pa je bila tudi cerkev v nevarnosti, niso farovža zapustili, temuž so čuvali hišo božjo. In ko je ognjena vročina presilna bila, so šli v klet in so tam Marijo za pomoč prosili, naj brani svoj hram. Ko so potem nekteri farani prišli in rekli, da so cerkvo rešili, so rajni dekan djali pomenljivo: „O ve sirote! niste vi cerkve rešili, Marija je svoj hram obvarovala.“ H koncu njihovega življenja še njih zopet mrtvoud zadene. To in še druge težave so njim strašne bolečine prizadjale. V velikih stiskah so vedno molili, večkrat tudi glasno zdihovali: „Jezus in Marija pomagajta“. — Drugega žalovanja nisi slišal iz njihovih ust. Vsem, kateri so imeli srečo z njimi občeovati, so bili prijazni. Le slednje leto so silno malo govorili, tudi z najboljšimi prijatelji ne, kakor da bi hteli pokazati, da jim ni nič več za pozemeljske pogovore. Svojih slabosti so se vsako soboto zgrevano spovedali, ter vsako nedeljo in praznik sv. R. Telo prejeli. Bili so tako srečni, da so še den pred svojo smrtjo nebeskega zdravnika sprejeli, in tako oskrbljeni bili s popotnico za večnost.

Kakor so bili vsikdar verni častivec prebl. D. Marije, in so njeno čast s posebno iskrenostjo oznanovali; tako ste isti sladki imeni Jezusa in Marije bile tudi njihove sadnje besede. Ravno, ko je zvonilo „večno luč“ ali zdravo Marijo, so svojo blago dušo izdehnoli 13. januarja 1880. Pogreb jim je bil slovesen. Slovo so jim v genljivih besedah govorili preč. g. kanonik Kovačič iz Maribora. Pobožno ljudstvo iz bližine in od daleka je truplo rajnega